

Innovationscenter brygger på gennembrud for biodiversiteten

Hvad er god biodiversitet i og omkring marken egentlig, og hvordan opgør man i det hele taget biodiversitet? Det skal et kommende værktøj snart kunne beregne, så landmænd fremover kan få en præcis karakter for deres biodiversitetsindsats.

BIODIVERSITET

AF HENRIK HINDBY KOSZYCZAREK

Specialkonsulent og biolog Bent Rasmussen har svært ved at skjule sin begejstring, da han fortæller om det værktøj for biodiversiteten, han og flere kolleger har arbejdet på for Innovationscenter for Økologisk Landbrug det seneste år.

Marknaturværktøjet, som de kalder det, vurderer størrelsen og tilstanden af de naturelementer, landbrugeren har på sin bedrift, så biodiversiteten og naturtilstanden kan gøres målbar.

»Når naturtilstanden gøres målbar, kvalificerer vi diskussionen om biodiversiteten fra at være holdningspræget til at blive håndgribelig« siger Bent Rasmussen og tilføjer:

»Så vi har virkelig manglet dette værktøj. Nu skal vi stoppe med at snakke og starte med at lave de nødvendige landskabsforbedrende indsatser i stedet.«

Den tekniske del af marknatur-

Elementer som vådområder og læhegn vil tælle op i den nye beregningsmetode for biodiversiteten fra Innovationscenter for Økologisk Landbrug. Foto: Uffe Bregendahl

værktøjet er klart, men regnemodelen bag er ikke færdigudviklet - det går holdet bag udviklingsprojektet i gang med næste år.

»Jeg har ventet på denne her mulighed i årevis,« siger Bent Rasmussen med et næsten saligt smil og sender en stor tak til projektets samarbejdspartnere fra SESS-Århus Universitet og de fonde, der har finansieret de igangværende udviklingsprojekter.

SER PÅ BETINGELSERNE

Traditionelt bruger biologer oftest artsindeks, når et områdes naturstatus skal beskrives. Altså hvor mange forskellige dyre- og plantearter man

kan finde i området. Marknaturværktøjet derimod har ikke direkte fokus på arterne, men på de levesteder arterne har brug for. Det opererer med opdeling af landbrugsbedriften i tre arealtyper: Faste landskabsfunktioner (levende hegn, markveje, mergelgrave m.m.), permanente græsarealer og omdriftsarealerne med afgrøder i et sædskifte. Samlet set bidrager de som levesteder for marknaturen, men deres tilstand og aktuelle drift betyder meget for, hvor stor denne værdi er.

»Den klassiske naturrådgivning har været fin nok, men den har bare ikke rigtig gjort noget for, at udviklingen for marknaturen fortsat går i

den gale retning. Lykkes det her, kan vi lave endnu bedre rådgivning, og vi kan dokumentere en reel natureffekt af økologien overfor de miljøbevidste forbrugere,« siger Bent Rasmussen.

De landskabsfunktioner, der skal være til stede, for, at agerlandsarterne trives, er velkendte, og der findes allerede en lang liste af plejeindsatser. Men for at finde ud af hvordan disse landskabsfaktorer og indsatser skal vægtes i forhold til hinanden, skal projektgruppen konsultere tidligere forskningsprojekter om marknaturen, der skal laves computersimuleringer af korrelationer mellem landskab og udvalgte agerlandsarter og analyseres for sammenhænge

mellem arter og landskabstræk ud fra eksisterende monitoringsdata.

Den færdige beregningsmodel skal undervejs afstemmes med relevante naturorganisationer for den nødvendige kvalitetssikring samt landmændene selv.

KRAV FRA EU

Muligheden for at måle biodiversiteten er blevet særdeles relevant, efter at EU har vedtaget krav om, at virksomheder og finanssektoren skal afrapportere deres ESG (Environmental, Social and Corporate Governance), hvilket berører alt fra klimapåvirkning, forurening, vandforbrug, spildevandshåndtering, biodiversitet og arbejdsforhold.

Et målbart naturhensyn efterspørges derfor allerede fra både detailledet og finansieringsinstitutterne, fortæller Bent Rasmussen. Og selv om landbruget ikke i første omgang er omfattet af ESG-kravene, vil det alligevel indirekte blive konfronteret med udfordringerne, fordi der samarbejdes med virksomheder højere oppe i værdikæden, som forventes at lægge kravene videre til deres leverandører.

Udviklingsprojekterne med marknatur er støttet af GUDP/ORDD, Fonden for Økologisk Landbrug og EU.

60 landbrug har bedt om hjælp til at få mere biodiversitet

I løbet af 2023 har Innovationscenter for Økologisk Landbrug rådgivet ca. 60 landbrug om, hvordan de kan understøtte biodiversiteten bedre på deres arealer.

RÅDGIVNING

AF HENRIK HINDBY KOSZYCZAREK

Fortællingen om, at landbruget ikke gør noget for den grønne omstilling, vil Jens Peter Hermansen gerne gøre op med. Han er chefkonsulent i Innovationscenter for Økologisk Landbrug og er dermed i berøring med en del landmænd såvel konventionelle som økologiske. Han kan selvfølgelig ikke tale på vegne af hele landbruget, men han vil gerne slå fast, at der er en del landmænd, som gerne vil gøre

noget ekstra for biodiversiteten.

»Vi hører hele tiden, at landbruget ikke vil gøre noget, man vil ikke udtage lavbundsgrunde, og man vil ikke prioritere natur frem for drift. Men vi har altså eksempler på landmænd, der gerne vil gøre noget, og som vi i løbet af året har rådgivet, så de netop kan handle,« fortæller Jens Peter Hermansen.

AFSÆT I DET KONKRETE STED

I løbet af 2023 har Innovationscenter for Økologisk Landbrug rådgivet ca. 60 landbrug om, hvordan de kan understøtte biodiversiteten bedre på deres arealer.

Han lægger særligt vægt på, at rådgivningen tager udgangspunkt i den enkeltes bedrift; det er altså ikke den samme færdige model, der skal presses ned over vidt forskellige bedrifter.

»Vi tager afsæt i den konkrete bedrift og peger på specifikke tiltag,

man kan gøre - og hvordan man kan gøre det. Det er så tanken, at landmanden kan se, at der kommer noget ud af det og selv vil og kan arbejde videre med det. Vi følger gerne op med rådgivning igen på et senere tidspunkt eller samler flere landmænd i en erfagruppe, hvis det skulle være.«

Selv hvis tankerne hos den enkelte landbruger ikke lige nu er på at få skabt mere biodiversitet, bør man alligevel overveje det ud fra andre hensyn, mener Jens Peter Hermansen. Han ser nemlig en tendens til, at aktører omkring det enkelte landbrug stiller krav om grønne tiltag, både hvad angår klima og mere natur.

»Det kan fx være mejerier, slagterier, kreditgivere eller pensionskasser, som ser på den overordnede linje for landbruget, og hvilken retning det skal bevæge sig i, og ud fra det pålægger landbruget nogle krav. Det er så også mit håb, at de vil hjælpe

landmændene med at få lavet de her tiltag,« siger han.

NATUR TAGER TID

Men hvad skal man så måle artsrigdommen på? Det er det helt store og åbne spørgsmål, når det handler om at vurdere, hvad det enkelte landbrug helt konkret har gjort for biodiversiteten. For hvad er en god biodiversitet? Og hvornår er man lykkedes med sin indsats?

Der er ikke et endegyldigt svar på det, lyder det fra Jens Peter Hermansen. I stedet ser rådgiverne på, hvilke rammer der bliver skabt på bedriften, for at man i fremtiden - forhåbentlig - kan få nye arter til at flytte ind.

»Natur tager tid. Den skal sprede sig fra nogle omkringliggende arealer, så det handler for os som rådgivere om at hjælpe landmanden med at få skabt de rigtige betingelser, men der er ingen garanti for, at dyrene

kommer, selvom man har skabt de rigtige forudsætninger for dem.«

Jens Peter Hermansen forventer, at landmændenes interesse for at hjælpe biodiversiteten på vej vil fortsætte og sprede sig i erhvervet.

»Branchen har taget særdeles positivt imod vores rådgivning i år, og det er noget, innovationscenteret arbejder meget målrettet med. Den faglighed der ligger til grund for rådgivningen tilvejebringes både i eget regi og i tæt samarbejde med universiteter og fonde. Jeg er sikker på, at biodiversitet knyttet til landbrugslandet er et område, der vil få et stort fokus og prioritet i de kommende år. Både drevet af ønsker fra landbruget selv og forventninger fra det øvrige samfund.»

En del af arbejdet med at tilvejebringe og formidle viden om biodiversitet er støttet af Fonden for Økologisk Landbrug.